VIZE – SYNERGIE – ODPOVĚDNOST

VOLEBNÍ PROGRAM KANDIDÁTA NA DĚKANA PŘÍRODOVĚDECKÉ FAKULTY OSTRAVSKÉUNIVERZITY

doc. RNDr. Jan Hradecký, Ph.D.

Vážené kolegyně, vážení kolegové,

jak praví klasik, dvakrát nevstoupíš do téže řeky… V mém případě by se nabízelo říci, že do ní nevstoupíš potřetí. Nevracím se však na stejnou fakultu, v jejímž čele jsem měl tu čest stát po dvě funkční období. Někteří z Vás mohou považovat mé rozhodnutí znovu kandidovat za nevhodné, málo pochopitelné či dokonce za projev pocitu nenahraditelnosti. Dovolte mi proto v hned úvodu stručně vysvětlit, proč akademické obci znovu předkládám svou představu o směřování Přírodovědecké fakulty v budoucnu. Chci nabídnout pohled na to, kam bychom v příštích letech měli napřít síly, abychom posílili svůj přínos ke vzdělávání všech generací, výrazněji přispívali k rozvoji základního i aplikovaného výzkumu a byli ve všech oblastech svého působení prospěšnější institucí pro naše město, kraj a Česko – a pevně doufám, že i pro svět.

Mou hlavní motivací je pocit spoluodpovědnosti za stav akademického života na naší fakultě, na celé univerzitě či v českém univerzitním prostředí obecně. Podobně jako Vy sleduji nekončící sérii krizí, jimiž v posledních letech procházíme. Promítají se do naší práce a bezesporu nás budou ovlivňovat i nadále. K jejich zvládání potřebujeme jasné směřování ke zvyšování kvality našich hlavních činností. Právě vyšší kvalita může posílit odolnost naší fakulty. Nevěřím, že cesta k silnější fakultě vede přes neustálé šetření na nesprávných místech a zdůrazňování limitů. K růstu se ještě nikdo neproškrtal. Alibismus, že za naše problémy může někdo jiný, proto nechme daleko od bran naší fakulty a soustřeďme se na příležitosti, které máme ve vlastních rukou.

Musíme mít vize, umět je racionálně uskutečňovat a společně se radovat z úspěchů. Tím vzniká zdravé sebevědomí instituce, ale i jednotlivců a týmů. Právě radost z dobře odvedené práce se podle mého názoru z našeho uspěchaného akademického světa plíživě vytrácí. Náš rytmus často určují dva semestry a nekonečné cykly psaní, odevzdávání, přepracovávání a publikování článků. Ubývá také příležitostí k odborné debatě o zásadních tématech i o širších otázkách akademického a společenského života. Debaty se často omezují na počty odevzdaných článků a podaných projektových žádostí.

Význam těchto aktivit nechci zpochybňovat. Úspěch našeho společného úsilí však musíme posuzovat také podle dalších měřítek: jak jsme přispěli k posunu v poznání, jak jsme zvládli vysvětlit a předat složité téma studujícím bez snižování nároků, zda máme uznání odborné veřejnosti nebo jsme přispěli k podnětné diskusi s veřejností. Prý máme přispívat k transformaci regionu. Kolik toho ale z naší akademické bubliny víme o jeho reálných problémech či specifických potřebách? Jsme na tuto činnost skutečně připraveni a víme, co a jak pomůže?

Mohl bych pokračovat dalšími otázkami, které, jak věřím, netrápí jen mě. Pojďme však raději společně hledat odpovědi a řešení, abychom po dalších čtyřech letech mohli s uspokojením konstatovat, že to nebyl promarněný čas a že jsme se uměli radovat ze společných úspěchů i úspěchů našich kolegyň a kolegů.

Jak se mění prostředí kolem nás?

Zásadně! Mění se potřeby společnosti a věda mílovými kroky postupuje v poznávání okolního světa. Procházíme zásadní proměnou spojenou s rozvojem generativní umělé inteligence (AI). V našem bezprostředním okolí sílí výzkumné týmy, které mají výrazný náskok: již před mnoha lety dostaly příležitost vybudovat mimořádně kvalitní výzkumné zázemí a získaly prvotřídní vědce, zpravidla i ze zahraničí. Dlouhodobě jsme se snažili vydat podobnou cestou, protože jinou možnost, jak posilovat naše týmy nebo zakládat nové, fakticky nemáme. Potřebné impulzy přinesly projekty LERCO a REFRESH. Cestu k nám si našla řada špičkových vědců. Díky nim, usilovné práci všech akademiků a výraznému posílení řad doktorandů jsme se dostali na mapu vědy, a to nejen v Česku. Konečně jsme pro fakultu dokázali vybudovat moderní výzkumné zázemí. Mohli bychom nyní jen čekat na sklizeň plodů naší práce. Výzkumná pracoviště v našem okolí se však rozvíjejí dál, a proto nesmíme ustrnout ani my. V předchozích dvou funkčních obdobích jsem výrazně zdůrazňoval potřebu rozvoje základního výzkumu. Tento posun se podařil a moderní výzkumné vybavení jej může dále podpořit. Nesmíme však příležitost promarnit: musíme soustavně pečovat o to, aby u nás získaní vědci našli dlouhodobé působiště a aby se investice do jejich příchodu promítla do přípravy nových výzkumných projektů financovaných z externích zdrojů. Pevně doufám, že klíčoví vědečtí pracovníci budou v tomto směru aktivní a stanou se příkladem mladším kolegům. Rozvinutí této fáze je zásadní pro budoucnost fakulty i splnění cílů projektů. Vedení fakulty proto musí podporovat týmy a jejich lídry, zajistit kontinuitu úspěšných týmů a vyhledávat další perspektivní týmy v návaznosti na vývoj ve vnějším prostředí. Zásadní je také intenzivnější práce s doktorandy, zkvalitňování jejich přípravy a vyhledávání nejtalentovanějších uchazečů o doktorské studium. Musíme ovšem být i odvážní. Odvážní nejen v hledání nových směrů výzkumu, ale také v ukončování těch neúspěšných nebo méně konkurenčně silných. I toto patří k moderní instituci našeho typu.

1 Studium

Univerzity bývají hrdé na svou stabilitu a kontinuitu. Právě proto často odolávají pomíjivým trendům a zachovávají hodnoty, které obstály v čase. Neměli bychom si však plést stabilitu se setrvačností. To, že nepodléháme každé novince, ještě neznamená, že si můžeme dovolit ignorovat změny, které zásadně proměňují svět kolem nás.

V blízké budoucnosti nás čeká výrazný pokles počtu uchazečů. Nad budoucností našich studijních programů jsme se proto měli začít zamýšlet už dávno. Jejich inovace postupují těžkopádně a často nejsme ochotni upravovat průběžně ani studijní plány. Výjimkou nejsou sylaby předmětů, které se mnoho let nezměnily, přestože vývoj oboru po změně přímo volá. Máme programové rady, ale inovace studijních plánů často odkládáme až na okamžik prodlužování akreditací. Diskuse až na výjimky neprobíhají průběžně a příprava akreditačního spisu se redukuje na byrokratickou proceduru. Ani tehdy se mnohdy nic zásadního nemění: proč něco upravovat, když předchozí akreditace hladce prošla? Podrobnější obsahová diskuse se tak někdy otevírá až v okamžiku, kdy akreditace neprojde napoprvé, a i tehdy naráží na odpor. Proč? Místo hledání příčin na naší straně připisujeme problém zlovůli NAÚ nebo RVH.

S tímto přístupem jsem se setkal mnohokrát. Jsem přesvědčen, že nastal čas důkladně promyslet, co, proč a jak chceme našim studujícím předávat. A udělat z toho běžnou součást naší akademické práce. V tomto směru se nabízí otázka připravenosti na začlenění AI (nejen) do výuky. AI opravdu není krátkodobým módním trendem, který bychom si mohli dovolit ignorovat, ale fenoménem, který významně ovlivní naši budoucnost. Jsme na to připraveni?

To, jakým způsobem učíme, je především na každém z nás. Patří to k akademickým svobodám, o jejichž významu a potřebě ochrany dnes slýcháme velmi často. Se svobodou se však vždy pojí i odpovědnost. Akademické svobody nevznikly proto, aby si každý mohl dělat, co chce, ale aby chránily vzdělávání a výzkum před vnějšími politickými či ideologickými tlaky. Svoboda v akademickém prostředí není privilegium bez hranic, ale závazek usilovat o co nejlepší vzdělávání, výzkum a službu společnosti.

V Česku působí tři přírodovědecké fakulty na “kamenných” univerzitách, které poskytují velmi komplexní přírodovědecké vzdělání. V řadě disciplín jistě držíme laťku vysoko, do budoucna to však nemusí stačit. Zmíněné fakulty mají vysokou kapacitu a stejně jako další konkurenti v regionech či na technických vysokých školách mohou přitahovat naše potenciální uchazeče. Tito konkurenti se přitom už řadu let profilují nejen v environmentálních oborech, ale také v informatice a dalších přírodovědně orientovaných aplikovaných oborech. Se sentimentem ani s přesvědčením o vlastní výjimečnosti si v tomto konkurenčním prostředí nevystačíme.

Nastupující generace hledá atraktivní obory, dobré uplatnění a možná také neotřelou studijní nabídku. Tomu by měla odpovídat i skladba našich programů: alespoň v něčem nás musí odlišovat od ostatních. Ve vědě chceme vynikat a patřit k nejlepším. Máme stejnou ambici i ve vzdělávání, které je jedním z hlavních důvodů existence naší instituce? Známe dobře pomyslnou vzdělávací mapu Česka, Evropy a světa? Obávám se, že nikoli. A to ještě nemluvím o schopnosti předvídat budoucí potřeby.

Musíme vědět, jaké programy připravit, jak v nich učit a jak je nabízet. Potřebujeme znovu promyslet, kdo jsou naši studující ve druhé čtvrtině 21. století. Zaměřovat se musíme nejen na maturanty, ale také na starší skupiny obyvatel v produktivním věku. Jsme na ně připraveni? I oni čelí dynamickým proměnám světa. Co jim nabídneme? Rozvoj a inovace studijních programů se nemá dít jen tehdy, když na ně získáme externí projektové finance. Měli bychom to považovat za běžnou součást naší každodenní akademické práce. Je to naše zodpovědnost vůči společnosti a studujícím a zároveň příležitost být těmi, kteří budou trendy udávat, a ne je jen dohánět.

Navrhuji:

a) zřídit pozici proděkana pro inovaci vzdělávání, který bude zlepšovat podmínky pro rozvoj výuky, reagovat na trendy v terciárním vzdělávání, vést mezioborovou pracovní skupinu a podporovat diskusi i sdílení dobré praxe,
b) začlenit nástroje AI do výuky v souladu se zásadami akademické integrity a co nejlépe využívat jejich přínosy pro vzdělávání,
c) zahájit pravidelnou diskusi o výzvách současnosti a nejbližších let,
d) přejít na institucionální akreditaci, ideálně ve všech oblastech vzdělávání, které nyní pokrýváme programovými akreditacemi, abychom mohli akce efektivněji a méně byrokratičtěji reagovat na požadavky trhu práce – konkurence nespí,
e) propojovat disciplíny s praxí – vytvořit ve vhodných předmětech jasnou vazbu na praxi, aby studující měli jasnou představu, jak danou znalost/dovednost mohou využít,
f) připravit moderní programy celoživotního vzdělávání (CŽV), zavést na fakultě skutečně distanční formy výuky a stát se v této oblasti lídrem; využít tak potenciál ke zvýšení počtu studujících i potenciál potřeby zvýšení vzdělanostní úrovně české populace,
g) proměnit projekt dOUčko ve skutečně systémový nástroj na vyrovnávání příležitostí ke studiu a zvýšení kvality výuky zejména zapojením studentů navazujících a doktorských studijních programů jako asistentů ve výuce.

2 Věda a výzkum

V předchozích letech jsme vybudovali významné výzkumné zázemí – LERCO. Představuje velkou příležitost pro rozvoj výzkumu, ale také riziko, pokud tuto obrovskou investici nedokážeme využít. Budova s laboratořemi nám dává pomyslná křídla. Směr a přiměřené tempo musí určit lídři týmů, dynamiku pak zajistí vhodné složení týmů a jejich nápady. Plně si uvědomuji orientaci projektu na aplikovaný výzkum. Ta by nás však neměla svazovat ani odrazovat. Pro řadu výzkumníků jde o neznámé vody, zároveň je to však oblast, která může fakultu opět posunout. Nadále zastávám názor, že bez kvalitního výzkumu nemůžeme jako vědecky orientovaná fakulta obstát. Pokud svou atraktivitu pro studenty, zejména doktorandy, posílíme také perspektivou uplatnění v aplikační sféře, bude to jen dobře. Výzkum a doktorské studium jsou neoddělitelně propojeny. I zde se však musíme odpoutat od klišé a překonaných představ. Musíme si klást otázky o směřování doktorského studia i profesních drahách našich absolventek a absolventů. Kolik z nich má reálnou šanci stát se akademickými či vědeckými pracovníky? Mají oborové rady a garanti doktorských programů představu o počtu takových míst doma i v zahraničí? Jaký význam má dnes doktorské vzdělání na trhu práce mimo akademickou a vědeckou sféru? To jsou klíčové otázky, před nimiž možná sklápíme zrak – nebo si je, což je ještě horší, vůbec neklademe, ačkoli právě ony ovlivňují to, jak a na co naše doktorské studující připravujeme.

Nechci, aby naše výzkumné týmy rezignovaly na tzv. základní výzkum, který dnes řada politiků i univerzitních funkcionářů tendenčně zpochybňuje. Přispívat k obecnému poznání světa patří k nejvýznamnějším úkolům univerzit. Zároveň však nemůžeme přehlížet poptávku společnosti po využití výsledků obecného poznání ke konkrétním inovacím. Bez nich jako společnost nebudeme úspěšně čelit výzvám doby. Mám přitom na mysli hledání všech řešení, která mohou přispět ke zlepšení rozhodovací praxe či výuky, k inovacím v biomedicíně nebo k rozvoji spolupráce s technickými a uměleckými obory.

Velmi podstatná je pro fakultu příprava další fáze již běžících projektů LERCO a REFRESH. Musíme nastartovat otevřenou rozpravu nad tématy LERCO II a RESCUE. Nesmíme pominout žádný fakultní potenciál a vidět projekty jako další impulz rozvoje a udržitelnosti vědeckých týmů na naší fakultě.

Navrhuji:

a) posílit roli základního výzkumu v budoucím rozvoji fakulty a zdůrazňovat jeho význam pro aplikace, a to včetně dalších fází projektu LERCO a REFRESH,
b) revidovat využití FPV a iniciovat využívání jeho prostředků také na podporu studujících v doktorských programech

c) proměnit způsob, jakým studující vnímají profesní perspektivy doktorského studia, a zmapovat možnosti uplatnění jeho absolventů,
d) posílit a lépe koordinovat péči o doktorské studenty, a to nejen v rámci doktorské školy, a podporovat intenzivnější sdílení dobré praxe napříč oborovými radami i prostřednictvím koordinovaného řízení této oblasti,
e) vytvořit fakultní strategii pro korektní hodnocení vědecko-výzkumných pozic vzniklých díky rozvojovým projektům a stanovit postup pro jejich udržení a snížení rizika ztráty významných zaměstnankyň a zaměstnanců,
f) posilovat projektové pozice specializované na klíčové projekty evropského a mezinárodního významu, o něž se soutěží v silné konkurenci.

3 Aplikovaný výzkum a komercionalizace výsledků/činností

Spolupráce s veřejným a soukromým sektorem je důležitou součástí univerzitních aktivit. Univerzita by neměla zůstávat uzavřená ve slonovinové věži a pouze kriticky komentovat společenské a ekonomické dění. Měla by do něj aktivně vstupovat. Spolupráce s veřejným a soukromým sektorem nám umožňuje ovlivňovat rozvoj země, regionu i konkrétních organizací a současně získávat prostředky pro rozvoj fakulty. Z osobní zkušenosti vím, že praxe chce konkrétní řešení.

Za základ aplikovaného výzkumu považuji kvalitní základní výzkum, respektive kompetence a schopnosti našich výzkumných týmů. Vadí mi tendenční prosazování představy, že to, co není přímo aplikovatelné, je špatné a že bychom se neměli věnovat ničemu, co není komercionalizovatelné. Tento v posledních letech se šířící pohled bohužel nevede ke zlepšení situace, ale spíše posiluje frustraci. Snahy o zvýšení naší konkurenceschopnosti v aplikovaném výzkumu navíc téměř nedoprovází posilování podpůrných služeb.

To, co na univerzitě označujeme za aplikovaný výzkum a transfer poznatků, objevů či vynálezů do komerční praxe, má často spíše podobu poskytování běžných odborných služeb. Na fakultě převažují aktivity, které sice v krátkodobé perspektivě přinášejí dodatečné mzdové příjmy, avšak bez výrazné přidané dlouhodobé hodnoty pro instituci. Přínosem skutečně kvalitního transferu by mělo být především podstatné zvýšení příjmů, které sníží naši závislost na veřejných zdrojích, například na příspěvku a grantech. Potřebujeme cíleně vyhledávat činnosti vhodné ke komercionalizaci, nikoli však za každou cenu. Otevřeně řečeno, aplikovaný výzkum s vysokou přidanou hodnotou, jaký rozvíjí řada excelentních univerzit, zatím v potřebné míře uskutečňovat neumíme a podle mého názoru pro něj ani nemáme vytvořené podmínky. Základy máme, ale neposouváme se dostatečně rychle. Nedokážeme důsledně rozpoznávat vlastní potenciál, představit jej navenek ani zmapovat subjekty, které by mohly mít o spolupráci zájem. Má-li být tato

oblast jedním z pilířů našeho příspěvku k rozvoji české společnosti a ekonomiky, nemůžeme pokračovat stávajícím způsobem. To platí zejména tehdy, jsou-li komercionalizovatelné výstupy součástí sledovaných indikátorů projektů. Naše snahy o transfer jsou převážně reakcí na požadavky těchto projektů, místo aby byly přirozenou součástí práce některých týmů. Tento typ výzkumu čelí kritice i na zavedenějších institucích, například na technických univerzitách, které mají k aplikacím blíže a větší potenciál. Ani v českém prostředí však zatím nejsou opakované příjmy z hodnotného duševního vlastnictví rozšířeny ve větší míře. Nevzdávejme tuto oblast ani my, ale vytvářejme pro ni podmínky.

Navrhuji:

a) ve spolupráci s rektorátním oddělením posílit dostupnost této agendy přímo na fakultě, především pro potřeby realizace probíhajících projektů,
b) komplexně zmapovat potenciální odběratele a zadavatele v regionu i mimo něj,
c) zřídit pozici fakultního skauta nebo tým skautů, kteří budou udržovat kontakt s aplikační sférou.

4 Mezinárodní spolupráce

Mezinárodní spolupráci považuji za jeden z pilířů moderního univerzitního pracoviště, a měla by přirozeně prorůstat do všech činností a agend fakulty. Rozlišujme přitom dvě vzájemně propojené roviny: domácí a vnější internacionalizaci. Ačkoliv jsou vzájemně silně propojeny, v průběhu období dochází k proměně jejich důležitosti. Fakulta bude sledovat trendy, které se odehrávají v evropském vzdělávacím prostoru a v českém prostředí, a bude na ně společně s univerzitní úrovní reagovat.

Zcela zásadním imperativem v oblasti internacionalizace je vytvoření mezinárodního prostředí a integrace zahraničních pracovníků. Toto samotné je určitým motorem rozvoje fakulty v mnoha jiných činnostech. Proto s rostoucím počtem zaměstnanců ze zahraničí pokládám za zásadní jejich výraznější zapojení do života fakulty. Na jednotlivých pracovištích se zpravidla dobře zapojují do výzkumu a snad i do života kateder, na celofakultní úrovni však stále zůstávají spíše stranou. Jejich začlenění do českého prostředí přitom není snadné. Pouhé deklarace o vytváření ideálního prostředí nestačí. Fakticky nemáme vytvořené podmínky pro jejich kariérní postup do řídicích (lídrovských?) funkcí. Větší účastí na běžném životě fakulty a dalších akademických činnostech můžeme jejich zkušenosti lépe propojit s naším prostředím a podpořit další rozvoj internacionalizace.

Oblast mobilit prochází určitou transformací. Dříve se výměnné mobility staly páteří internacionalizace univerzit, dnes se jejich pozice s ohledem na měnící se preference

studujících a nejistý evropský a národní rozpočtový rámec proměňuje a ztrácí na dominanci. Do popředí přicházejí jiné, flexibilnější a kratší formáty mobilit. Fakulta však musí i nadále usilovat o stav, kdy dlouhodobé mobility jsou dostupnou činností ve studiu, ale postupně nabízet i další formáty mobilit, ty i dlouhodobě plánovat a rozvíjet. Stále však musí v evropském prostoru usilovat o rozvoj příjezdových mobilit na jednotlivé katedry, a to včetně tzv. kreditových mobilit, které mohou mít i zásadní dopad na internacionalizaci domácích studijních programů a rozvoj mezinárodního prostředí pro studující a zaměstnance.

Zahraniční zkušenost chceme zprostředkovat co nejširšímu okruhu studujících, a to i těm, jimž okolnosti neumožňují dlouhodobý výjezd v podobě semestrálních pobytů či zahraničních odborných stáží. Zaměříme se proto na začlenění mezinárodní perspektivy přímo do českých studijních programů a na katedrách budeme cíleně rozvíjet také flexibilní a inkluzivní formy internacionalizace – především kombinované intenzivní programy (BIP) a virtuální spolupráci (COIL). Aby tento rozvoj dobře fungoval, nastavíme současně fakultní podporu pro vyučující, kteří chtějí inovovat výuku v cizích jazycích či v mezinárodních týmech.

Za klíčové považuji, aby se fakulta rozvíjela i v oblasti mezinárodních studijních programů. Fakulta v tuto chvíli realizuje pouze jeden studijní program v angličtině (Mathematics). S ohledem na budoucí demografickou změnu regionu je tento stav rizikem pro stabilitu příjmů ze vzdělávací činnosti. Specifickým případem jsou JDP programy, u kterých je potenciál se stát prioritou na úrovni EU i Česka, ale také díky komplexnímu mezinárodnímu rozměru mohou mít zcela zásadní transformační dopad na jednotlivá pracoviště a fakultu jako celek.

Cílem by mělo být provést důkladnou analýzu kapacit a příležitostí pro akreditaci a realizaci nových studijních programů, které musí zaujmout a obstát v extrémně kompetitivním prostředí. Dále fakulta za tímto účelem připraví administrativní a institucionální rámce pro uskutečňování a udržitelnost takovýchto programů, kdy bude reflektovat domácí zkušenost a zkušenosti jiných středoevropských univerzit.

Mým cílem je nastavit na děkanátu vstřícný a efektivní podpůrný systém, který převezme maximum administrativní zátěže a zajistí dlouhodobou udržitelnost mezinárodních aktivit. Zpřehledním komunikaci mezi zahraničním oddělením děkanátu, katedrovými koordinátory a univerzitním Centrem mezinárodní spolupráce (CMS) a podpořím systematické vzdělávání administrativních i akademických pracovníků v této oblasti. Budu se zasazovat o navýšení podílu fakulty v počtu mobilit zaměstnanců na univerzitě. Dále nastavím prostředí úzké součinnosti mezi vedením fakulty, vedoucími kateder a garanty programů při strategickém rozhodování v internacionalizačních aktivitách v rámci hlavních činností fakulty.

Další významnou příležitostí je intenzivnější zapojení fakulty do aliance evropských univerzit NEOLAiA. Projekt se připravoval řadu let a po opakovaném pokusu se pro něj podařilo získat podporu z evropských fondů. K budování podobných partnerství výhradně shora přistupuji zdrženlivě. Avšak již navázaná spolupráce může být východiskem pro větší zapojení naší fakulty, jednotlivých týmů i kateder do výzkumných projektů, sdílení facilit, výměny studujících a zaměstnanců.

Navrhuji:

a) založit diskusní klub kolegů přicházejících ze zahraničí a vytvořit prostor pro bližší poznání jejich odborného zaměření i životních zkušeností,
b) zmapovat situaci kolegyň a kolegů, kteří k nám přišli ze zahraničí, a vytvořit realistický model jejich akademického růstu na fakultě, nejen v oblasti vědy,
c) přizvat zástupce nových zaměstnanců do kolegia děkana formou pracovní skupiny vedené proděkanem,
d) analyzovat další možnosti spolupráce se zahraničními univerzitami a zahájit o nich diskusi – ideálně cestou společně uskutečňovaných studijních programů,
e) iniciovat a podpořit přípravu studijních programů v angličtině a JDP, posoudit naše možnosti a zapojit zahraničního agenta – postup však musí vycházet z doložených údajů a analýz, abychom nevynakládali energii na předem nerealistické projekty,
f) iniciovat hlubší spolupráci s vybranými pracovišti na zahraničních univerzitách vedoucí k posílení didaktiky přírodovědných oborů na PřF,
g) vyhodnotit zapojení fakulty do projektu NEOLAiA a hledat další partnery napříč univerzitami,
h) integrovat prvky internacionalizace do studijních programů a maximalizovat přínos mezinárodního rozměru do výuky,

5 Studující

Během téměř třiceti let mého působení na Přírodě jsem měl tu příležitost poznat mnoho úžasných mladých lidí. Spolupráce s nimi a možnost podílet se na jejich růstu a zároveň se sám rozvíjet mě vždy nesmírně naplňovaly a stále naplňují. Mění se kulisy i potřeby mladé generace, pevně však věřím, že u vysokoškoláků přetrvává touha po poznání i snaha využívat získané znalosti a dovednosti k proměně světa kolem nás. K tomu přispívá také studentská angažovanost. Univerzitní a fakultní prostředí považuji za mikrosvět, v němž lze mnohé uskutečnit odbornou činností i společenským zapojením studentek a studentů. Tím se udržuje také důležitá tradice českého univerzitního prostředí spojená se 17. listopadem 1939 a 1989. Jsem nesmírně rád, že se naše studentky a naši studenti zapojují do diskusí o celospolečenských tématech a pomáhají utvářet společnou odpovědnost za věci veřejné. Velmi si vážím činnosti našich spolků a těší mě dlouhodobá

spolupráce na vzdělávacích akcích pro mladší i starší generace a na popularizaci vědy. Je inspirativní sledovat, s jakým zaujetím mladší kolegyně a kolegové přibližují odborná témata během Noci vědců, oslav Dne Země i dalších akcí, jichž se Přírodovědecká fakulta tradičně účastní.

Vzdělávání stojí na souhře vyučujících a studujících. Možná to zní jako otřepané klišé, při každodenní pedagogické práci si však jeho význam stále znovu uvědomuji. Právě souhru považuji za klíčovou, má-li být naše spolupráce oboustranně naplňující. V debatách o výuce přitom zaznívají rozdílné pohledy: vyučující poukazují na přístup studentů ke studiu a nízkou účast ve výuce, studující zase na nekoncepčnost výuky, nepřiměřené nároky nebo obsah, který podle nich neodpovídá potřebám praxe. Naslouchat je třeba oběma stranám. Souhra v týmu nevzniká automaticky ani pouhým opakováním zavedených postupů. Basketbalový tým soustavně trénuje přihrávky a herní situace, jednotlivci rozvíjejí svou kondici a trenér hledá nové herní varianty. Podobně můžeme přistupovat i k budování souhry ve výuce. Věnujeme jí dostatečnou pozornost? Známe podmínky, v nichž působíme, a jsme na ně připraveni? Dokážeme rozpoznávat příležitosti a problémy a poskytovat podporu jednotlivcům i celému týmu?

Jakou roli v této souhře může a má hrát fakultní kouč – děkan? Podle mého názoru musí mít průběžný přehled o možnostech zlepšování podpory studujících. Potřebuje vědět, jak na výuku reaguje mladá generace i starší studující, například v programech CŽV nebo v distančním studiu. Jak přijímají změny studijních plánů, obsah předmětů a především metody výuky? Tuto zpětnou vazbu bychom měli soustavně sledovat a společně se studujícími vyhodnocovat. Stále přitom narážíme na nevyhovující průběh evaluačních anket. Je proto třeba se studentkami a studenty otevřít diskusi o jejich podobě a využití. Jde o důležitý podklad pro rozvoj vzájemné souhry.

Univerzitní život se však neomezuje na studium. Další podobou souhry je budování profesních a osobních vztahů, které mohou být pro budoucnost našich absolventek a absolventů ještě významnější než samotný obsah výuky. Právě tyto vazby považují univerzity za důležitý předpoklad úspěšné profesní dráhy. I proto je pro ně typický bohatý spolkový život, řada úspěšných start-upů vzniká ze studentských projektů a absolventi si vytvářejí silný vztah ke své alma mater. Také tato součást univerzitního života si zaslouží naši péči.

Navrhuji:

a) posilovat souhru mezi studujícími a vyučujícími a podporovat jejich vzájemné obohacování – vytvořit silnější nástroj okamžité vzájemné evaluace v hodině nebo po sérii hodin v daném předmětu – výrazně reagovat na pasivitu studujících, absence v hodinách nebo naopak na neporozumění látce či zpětnou vazbu k aktuálnosti a potřebnosti tématu,

b) výrazněji zapojit studující do řídicích orgánů fakulty a vytvořit pozici studentského tajemníka jako zástupce studujících ve vedení fakulty s jasně vymezenou odpovědností,
c) podporovat spolkový život a pomáhat obnovovat činnost méně aktivních spolků,
d) rozvíjet společenskou odpovědnost a odbornou relevanci studentských činností – mnohem více zapojovat studující do řešení praktických úkolů z praxe nebo je přímo zapojit do řešení projektů,
e) zapojovat studující do fakultních aktivit také prostřednictvím placených pozic, včetně zřízení pozic asistentek a asistentů výuky,
f) zapojit studentské členky a členy programových rad do vyhodnocení evaluační ankety a využít je i k vyhodnocení opatření na zlepšení,
g) zavést cenu děkana pro každoroční ocenění studentských aktivit v oblasti hlavních činností fakulty.

6 Zaměstnanci

To nejcennější, co naše fakulta má, nelze najít v rozpočtu ani v inventárních seznamech. Jsou to lidé, kteří každý den přicházejí do jejích učeben, laboratoří, kanceláří a studoven, aby svojí prací, znalostmi a energií naplňovali její poslání.

Proto je velmi důležité, aby pro svoji práci měli zajištěno kvalitní pracovní prostředí. A nemám tím na mysli kávovary, relaxační zóny ani jiné zaměstnanecké benefity. Ty mohou zpříjemnit den, ale nevytvářejí důvěru. Ta vzniká tehdy, když vedení jedná otevřeně, předvídatelně a spravedlivě, když jsou pravidla jasná a uplatňována vůči všem stejně a když fakulta aktivně brání projevům bossingu, mobbingu a dalších toxických jevů.

Ochranu slabších a těch, kteří čelí nevhodnému jednání, považuji za zásadní. Pracovněprávní případy dokážu posuzovat objektivně a v situacích, kdy hrozí další škody, přijímat rychlá opatření. Tato oblast je velmi citlivá a nebudu zastírat, že v manažerské práci patří k nejnáročnějším agendám. Věřím však, že včasnými opatřeními a dobrou spoluprací s vedoucími pracovníky lze řadě negativních jevů předcházet nebo omezit jejich dopady. Stejně významná je ochrana studujících a spolupráce s osobami, které tuto agendu zajišťují na celouniverzitní úrovni, v souladu se zavedenými principy.

Osobní růst musí stát na hodnotách akademické integrity. Před dvanácti lety jsme jako fakulta i univerzita jednoznačně vystoupili proti akademicky nekorektním praktikám. Znovu se však přesvědčujeme, že upevňování akademické integrity je nepřetržitý proces, na který nelze rezignovat.

Pro dlouhodobou udržitelnost fakulty je zásadní omezení rizika odchodu odborníků, které jsme získali díky projektům LERCO a REFRESH. Nelze pochopitelně zaručit 100%

udržitelnost všech pozic. Potřebujeme však vhodné nástroje hodnocení a motivace, abychom v co největší míře zachovali přínos těchto projektů pro personální posílení fakulty. Klíčová je ovšem aktivní role samotných zaměstnanců.

Důležitým tématem je také sladění osobního života a profesní kariéry. Za zvlášť naléhavou považuji podporu žen při návratu z mateřské/rodičovské dovolené.

Zcela jsme rezignovali či se neposunuli v udržování kontaktu a budování trvalého vztahu s našimi absolventkami a absolventy. Ti jsou pro nás naprosto klíčovým lidským zázemím a oknem do praxe či obecně veřejného prostoru.

Navrhuji:

a) nastavit pravidla a podmínky pro hladký návrat akademiček a vědkyň na profesní dráhu, včetně časové, organizační a finanční podpory, a zajistit pro tuto agendu jasnou podporu ve sboru proděkanů,
b) obnovit sdílení dobré akademické praxe napříč fakultou, znovu otevřít na vědecké radě diskusi o budoucnosti hlavních výzkumných směrů (zapojit VR do evaluace) a vytvořit také mladým kolegům prostor pro mezioborová setkávání nad tématy vědy, akademické práce a proměn výuky,
c) eliminovat pro fakultu riziko spojené s odchodem klíčových pracovnic a pracovníků vázaných na rozvojové projekty,
d) důsledně dodržovat a skutečně naplňovat etické a právní předpisy OU,
e) samostatně budovat identitu absolventů PřF OU,
f) zavést cenu děkana pro každoroční ocenění zaměstnaneckých aktivit v oblasti hlavních činností fakulty.

7 Zázemí

Vycházím z předpokladu, že výzkumné zázemí LERCO spolu s dokončením rekonstrukce budovy A konečně stabilizuje velmi napjatou prostorovou situaci fakulty. Přesto bychom měli mít realistickou představu o dalším rozšíření zázemí. Jsem rád, že i v návaznosti na dřívější úvahy začala rekonstrukce naší botanické zahrady, byť zatím bez rekonstrukce či přestavby vily. Za nedostatek naopak považuji, že nevedeme diskusi o výstavbě budovy K v prostoru současné PrOlUky, byť zůstává v seznamu univerzitních investic. Ta by mohla vytvořit i zcela nové podmínky pro moderní formy výuky. Chceme-li skutečně proměnit výukové postupy, potřebujeme odpovídající učebny. Společné zázemí tohoto typu fakultě chybí a přizpůsobování prostor vybudovaných před mnoha lety není ideálním řešením, byť na rekonstrukce a obnovu nesmíme rezignovat. Přibližně před pěti lety vznikla vize výstavby budovy K, příprava však od té doby nepokročila ani na úrovni diskusí. Podobně ustala i příprava rekonstrukce budovy C. Jsem však rád alespoň za dílčí zlepšení

podmínek pro pracoviště, která v ní sídlí. Moje zkušenost ukazuje, že bychom měli mít připravenu alespoň jednu až dvě studie proveditelnosti, průběžně hledat zdroje financování a připravovat projekty k realizaci. Samozřejmostí přitom zůstává průběžná údržba stávajících prostor a koncepční plánování jejich úprav a obnovy.

Navrhuji:

a) dokončit rozestavěné projekty, omezit rizika vícenákladů a nedodržení termínů a zajistit kvalitní investiční a stavební dozor ve spolupráci s rektorátními pracovišti,
b) zahájit diskusi o potřebách pracovišť umístěných v budově C a zpracovat studii proveditelnosti její rekonstrukce,
c) pokračovat v revitalizaci stávajících prostor, především učeben, a připravit pro tuto oblast koncepční dokument,
d) zahájit celofakultní debatu o výstavbě budovy K s cílem dobudovat funkční komplex na Hladnově,
e) prosazovat kvalitu našich prostor jako důležitý předpoklad pracovní pohody a pokračovat v participativních aktivitách napříč fakultou.

8 Udržitelnost

Vedle společenské odpovědnosti, humanismu a demokratických principů patří v posledních letech k pilířům vysokých škol také udržitelnost a environmentální odpovědnost. Kdo jiný by měl tento princip prosazovat než přírodovědecké fakulty? Naše činnosti mají zjevný dopad na stav životního prostředí. V omezování plýtvání energiemi a posilování energetické soběstačnosti jsme se v posledních letech příliš neposunuli. Energeticky úsporné a další udržitelné technologie se snáze zavádějí v nových nebo rekonstruovaných budovách. U nich navíc musíme některé principy udržitelnosti plnit jako podmínku financování. Ostatní kroky zatím závisejí spíše na naší vlastní iniciativě. Současně si musíme trvale klást vysoké nároky na příjemné studijní a pracovní prostředí. Řadu zlepšení lze uskutečnit i s minimálními náklady, například nezaplňovat společné prostory nepotřebným materiálem a vyřazeným nábytkem. Mrzí mě také přetrvávající nedostatky zpevněných povrchů v rekonstruovaném Tylově parku. Patříme k jeho hlavním uživatelům, nejsem si však jistý, zda na tyto problémy upozorňujeme vedení obce. I takové každodenní kroky jsou součástí péče o udržitelné prostředí.

Navrhuji:

a) cíleně připravovat udržitelné projekty v oblasti energií a dalších komodit,
b) zapojit studenty studijního programu Udržitelnost měst a krajiny do zlepšování udržitelnosti na fakultě,

c) průběžně sledovat stav fakultního majetku, opravovat jej a obnovovat v souladu s principy udržitelnosti,
d) naslouchat dobrým nápadům a podnětům studujících a zaměstnanců a podporovat jejich zapojení do udržitelného fungování fakulty.

9 Vedení fakulty

Z předchozích zkušeností vím, že snaha „dělat hodně muziky s malou kapelou“ nepřináší vždy očekávaný výsledek. Proto navrhuji úžeji vymezit jednotlivá proděkanská portfolia a současně rozšířit tým vedení fakulty. Stejně jako ve vědě i v řízení univerzity přibývá témat, která vyžadují specializované znalosti a soustavnou pozornost. Chceme-li zajistit kvalitní podporu studujícím, akademikům či vědcům, musíme tomuto vývoji přizpůsobit také rozdělení odpovědností. Užší vymezení agend zároveň umožní členům vedení zachovat větší prostor pro vlastní vědeckou a pedagogickou práci. Navrhované rozdělení agend může být následující:

a) Proděkan pro vědu
b) Proděkan pro doktorské studium
c) Proděkan pro studium
d) Proděkan pro didaktiku a rozvoj vzdělávání
e) Proděkan pro internacionalizaci a vnější vztahy
f) Proděkan pro projektovou činnost a spolupráci s aplikační sférou
g) Studentský tajemník
h) Tajemník

Návrh složení týmu vychází z mých dlouholetých zkušeností i z poznatků o řízení podobně zaměřených a velkých fakult v zahraničí.

Na vedení fakulty se zásadně podílejí také vedoucí kateder. Považuji je za klíčové osobnosti a tomu bude odpovídat i můj přístup k jejich výběru. Ve svém druhém funkčním období jsem pro tyto pozice zavedl mezinárodní konkurz. Zpětně se domnívám, že jsme tím poněkud předběhli dobu, zároveň však očekávám, že se podobný způsob obsazování těchto míst dříve či později stane standardem. Hodlám zachovat stávající strukturu fakultních pracovišť, kterou považuji za plně funkční. Jsem však otevřen diskusi o jejím případném rozšíření či jiném uspořádání. Případná změna musí vycházet z prokázané potřeby a z důkladné diskuse s těmi, jichž se týká. Změnit bych chtěl způsob výběru vedoucích kateder: ve výběrové komisi by měl zasednout zástupce každé katedry, zvolený jejím kolektivem. Podobně bych uvítal také zapojení studujících do výběru nových adeptů na akademickou pozici. Proč nevyužít například hodnocení ukázkové vyučovací hodiny a studující požádat o hodnocení, jež by vstupovalo do hodnocení výběrové komise. Podobné principy platí na řadě prestižních univerzit.

Navrhuji:

a) upravit koncepci proděkanských agend a dále profesionalizovat týmy proděkanů, a tím omezit rizika souběžného vykonávání příliš mnoha agend,
b) zřídit poradní orgány složené z pracovníků kateder na participativním a expertním principu,
c) zapojit katedrou volené zástupce do výběru vedoucích kateder,
d) zapojit studenty do hodnocení ukázkové vyučovací hodiny pro nové adepty na akademickou pozici,
e) důsledně prosazovat princip „jednou a dost“ při sběru dat pro administrativní úkony,
f) dále profesionalizovat podpůrné služby děkanátu a rozvíjet spolupráci s rektorátními úseky,
g) podporovat spolupráci a vzájemné porozumění mezi fakultou, děkanátem a rektorátem a společným učením zvyšovat efektivitu a kvalitu služeb.

Závěrem...

Vážené kolegyně, vážení kolegové,

s pokorou, nadějí a optimismem Vám potřetí nabízím své zkušenosti s otevřeným a přímým pojmenováváním problémů, hledáním řešení, získáváním podpory a uskutečňováním nápadů. Jsem hluboce přesvědčen o nezbytnosti diskuse, i když jako člověk narozený ve znamení Berana umím být také tvrdohlavý. Mám za sebou osm let ve funkci děkana a mnohaleté zkušenosti s vedením katedry. Vedl jsem řadu menších i větších projektů a propojoval pracovníky různých disciplín. Dokážu ocenit kvalitní argumentaci, přijmout jiné řešení i uznat vlastní chybu. Zároveň nemám rád výmluvy, že něco nejde, a odmítám jednání, které ubližuje slabším. Nemám rád neupřímnost, alibismus ani bezostyšnost. Během osmi let jsem se svým týmem a řadou z Vás přispěl k rozvoji fakulty. Dokážu spolupracovat s každým, kdo má upřímnou snahu pomoci dosáhnout společného cíle. Společných cílů můžeme dosáhnout jen vzájemnou spoluprací. Věřím, že se do ní zapojíte a že po následujících čtyřech letech oceníte mou práci pro fakultu a budeme mít ze společných výsledků radost.

V Ostravě, 1. listopadu 2026